

Walt Whitman - Vlati trave

Definitivno najpoznatiji američki autor poezije, otac slobodnog stiha Walt Whitman, poznat i pod nadimkom "Sijedi pjesnik" ni danas, skoro dva stoljeća od vremena kada je stvarao, ne gubi na svježini i originalnosti pjesama, pjesničkih motiva i poruka. Poznat kao začetnik novog smjera poetskog djelovanja, u svojim djelima povezuje realizam s transcendentalizmom, zahtijevajući od čitatelja duboku koncentraciju, kontemplaciju i promišljanje svakog napisanog stiha.

Iako naizgled bez forme, forma njegovih pjesama je čista sloboda, a stil jednostavnost običnog govora. Često od kritike ismijan kao pretenciozan, mnogi su podcijenili dubinu njegovih pjesama, upravo zbog jednostavnosti kojom su napisane. Rođen i odgojen u kvekerskoj obitelji, kao treće od devetero djece, u svoje pjesme uvodi mnogo vjerskih motiva, preuzetih iz katoličke crkve, ali i iz istočnjačke filozofije zen-budizma.

Obuzet dubokim promišljanjima svijeta i pojava oko sebe, sve materijalno smatra manifestacijom svetoga, uvodeći polako ideju o univerzalnom Tvorcu i univerzalnom materijalu od kojega je sve stvoreno. Uz duhovne aspekte, često koristi motive iz prirode, promatrajući uvijek sebe kao njen neodvojivi dio, pjevajući stihove epskih razmjera o prirodnim ljepotama Amerike. Whitmanova ideja bila je da spjeva prvi američki ep, grandiozno djelo u kojem će pokušati pomiriti različita politička opredjeljenja svojih sunarodnjaka. Glavnina njegovog stvaralaštva odvija se upravo za vrijeme i nakon Građanskog rata, koji je njega kao pacifista duboko pogodio. Tada se ideja o demokratskoj Americi i zajedništvu njenih država tek počela rađati.

Whitman je po osobnom uvjerenju bio pacifist, čovjek po mnogočemu ispred svoga vremena koji se podjednako zalagao za sve moderne ideje koje danas obilježavaju jednog suvremenog, kulturnog čovjeka. To su jednakost spolova, pravo na drugačiju spolnu orijentaciju, ukidanje svih oblika ropstva, oslobađanje od okova jednosmjernog tumačenja religije, povratak prirodi te borba za njeno očuvanje. Nije stoga čudno što su njegove pjesme i dan danas rado čitane i aktualne, kao ni to da su ih u drugoj polovici dvadesetog stoljeća kao argumente i inspiraciju koristili mnogi pripadnici raznih pokreta za povećanje osobnih ljudskih sloboda te u borbi protiv raznih vrsta represije.

Tako se često Whitman spominje kao uzor bitnicima, hipijima i feministkinjama koji su razvijali svoje umjetničke sklonosti koristeći njegovo stvaralaštvo kao temelje, posebno se referirajući na kultnu zbirku pjesama "Vlati trave". Whitman je zbirku odlučio izdati vlastitim sredstvima u manjoj nakladi i odmah je izazivao oprečne reakcije. Iako mu je R.W. Emerson izručio same pohvale, oduševljen njegovom poezijom, zbirka ubrzo nailazi na kritike i brojne prigovore zbog mnoštva motiva opscenosti, razvratnosti i seksualnosti. Pojedinci su čak otišli toliko daleko da je knjiga proglašavana bezvrijednim smećem, a Whitman pretencioznim pripovjedačem, ali nakon brojnih razmirica s izdavačem, ipak izlazi i drugo izdanje zbirke, nadopunjeno sa još dvadeset pjesama.

Iako će nekolicina možda sumnjati u njegovu ulogu kao jednog od najutjecajnijih književnika američke književnosti, bez imalo ustručavanja Whitman može ponijeti titulu najpoznatijeg i najutjecajnijeg američkog, a možda čak i svjetskog pjesnika. Otac slobodnog stiha često je optuživan za nedostatak forme i stila, zbog nekonvencionalnih poetskih struktura kojima se služi u svom izražavanju. Ali svojim nekonvencionalnim načinom pisanja i izostankom strukture, on naglašava svoje demokratske ideale koje tako rado vežemo uz pojam Amerike i američkog načina života. U nedostatku te jasno definirane forme,

njegova remek-djela izgledaju manjkava i lišena stila, jasno odskačući od poetskih normi svojih suvremenika, kao što su, primjerice, pjesnici Longfellow i Whittier, također izrazito istaknute pjesničke figure druge polovine devetnaestog stoljeća.

Kada govorimo o Whitmanovom nedostatku stila ustvari mislimo na njegovo odstupanje od zadanih pjesničkih normi. Stil je, međutim, nešto u potpunosti osobno i nekonvencionalno, a Whitman se usudio izaći iz šablone poetskog izražavanja, odbacujući pjesničke alate kao što su rima i ritam. Narušavajući pravila, on razvija cijeli novi smjer umjetničkog djelovanja, naglašavajući veličinu i značaj svog stvaralaštva, a upravo ta devijacija od zadanog postaje glavna odrednica Whitmanovog pjesničkog izraza, pretvarajući nedostatak stila u – njegov stil, individualan, trajno prepoznatljiv i nezamjenjiv.

Whitmanov pristup poeziji zapravo je odraz njegovih misli. Njegove misli teku divlje i slobodno, u dugačkim rečenicama sastavljenima od niza asocijacija koje izgledaju poput beskrajin litanija o ljudima i mjestima, dok kao pjesnik pokušava ukrotiti svoju struju svijesti. Upravo zbog duljine tih rečenica, čitatelj stječe dojam grandioznosti, veličine i slobode, a sve te osjećaje koje Whitmanova lirika u nama budi možemo svesti pod zajednički naziv – američki osjećaj demokracije. Uvjerenje kako Whitmanu nedostaje stila ustvari implicira kako američkom društvu u cjelini nedostaje stila, a to je upravo jedna tvrdnja protiv koje se Whitman kroz svoje stvaralaštvo borio, kao i mnogi drugi američki književnici tog perioda, primjerice Emerson.

Whitmanovo gledanje na događaje i stvari oko sebe kao na nedjeljive cjeline i protivljenje slamanju tih cjelina možemo povezati i s idejom ujedinjenja, koja je bila izrazito prisutna u to vrijeme u Americi. Možda je Whitmanova težnja ka ujedinjenju stvari i jedan od glavnih razloga zašto ga je Građanski rat izrazito teško pogađao, doživljavao je ratne događaje na dubokoj osobnoj razini, često protestirajući protiv nemilih događaja koristeći svoje pjesme kao pogodan medij.

Whitmanov rad možemo promatrati i kao glazbeno djelo koje ima svoj početak i kraj, ali se sastoji od mnoštva različitih tema i njihovih varijacija. Najbolji primjer za to je "Pjesma o Samom Sebi" u kojem, kada očekujemo logičan nastavak nekoga stiha, pjesnik prekida svoj misaoni tok na neočekivani način. Razloge za takve nagle promjene možemo naći u Whitmanovoj potrazi za nepoznatim. Kako bi dosegao cilj svoje potrage često izmjenjuje u svom izražavanju različite pristupe, naizmjenice pokušavajući doći do spoznaje koristeći različite metode. Čini se kao da se upravo poigrava sjemenjem trave koje baca na zemlju, a travi koja raste iz sjemena dozvoljava da nekontrolirano buja u kojem god smjeru želi. Ponekad će formirati busene, pravilne obrasce, puteljke ili zelene livade, a katkada će svenuti zapetljana i suha ili će prekriti nekada dobro znane putove vodeći ih u zaborav.

Prvih nekoliko stihova "Pjesme o Samom Sebi" već definiraju esenciju njegovog stilskog izričaja koji je pojednostavljen i izrazito osobnog tona. Namjerno u pjesme utkiva dio sebe, što je izuzetno dobro vidljivo u prva četiri stiha ove pjesme.

*Ja svetkujem samoga sebe i pjevam samoga sebe,
a što ja sebi dopuštam, morate i vi sebi dopustiti,
jer svaki atom koji pripada meni, pripada također i tebi.
Ja plandujem i pozivam svoju dušu u goste.*

Ovi stihovi pružaju dokaz da pjesnik pokušava uspostaviti čvrstu vezu sa svojim čitateljima, dozvoljavajući svom djelu da postane ne samo prikaz njega, nego svakoga i svega. Ta je ideja posebno naglašena u trećem stihu gdje konstatira kako je sve njegovo ustvari naše. Ova ideja o jednostavnosti i

intimnom pristupu se dalje kroz djelo još pojačava, a da misli ozbiljno dokazuje i činjenica da Whitman svoju knjigu objavljuje bez potpisa. Zbirka "Vlati trave" je objavljena sa Whitmanovom fotografijom na naslovnici: on pozira u nonšalantnoj pozi odjeven u običnu majicu. Tek kasnije kroz čitanje pjesama saznajemo njegovo ime, a sebe opisuje najviše kao Amerikanca, sliku i priliku demokracije i ljudsko biće uzvišeno u svojoj neprikosnovenosti snazi i slobodi.

Njegova težnja da postane univerzalnim je stalni motiv, a posebno je vidljiv upravo u trećem stihu "Pjesme o Samom Sebi". Dok govori kako svaki atom koji mu pripada također pripada i čitatelju, on ukazuje na svoje gledište na svijet iz jedne dublje, produhovljenije perspektive odakle jasno uviđa kako smo svi izgrađeni od istog univerzalnog materijala, istog tkanja svemira.

Whitmanov stil nekontroliranih nizova asocijacija i misli je ustvari odraz njegove želje da učini svoj rad univerzalnim, a upravo zbog te težnje pokušava u svoja pisanja uklopiti sve i svašta, obrađujući mnogo tema koristeći se raznovrsnim, naizgled nespojivim motivima.

Očigledno ne pripadajući ni u jedan dotad poznati okvir poetskog stvaranja kojeg su postavili njegovi prethodnici, Whitmanov rad uspostavlja svoj vlastiti stil. Upravo ta nemogućnost jasnog određivanja čini njegov način izražavanja idealnim medijem za promatranje i obrađivanje pitanja duše i njenih djelovanja. Whitman o duši u svojim pjesmama nije samo pripovijedao, već nudi i dokaze o njenom neupitnom postojanju i djelovanju, smatrajući svoje pisanje samo njenom fizičkom manifestacijom i logičkim produžetkom. Njegov stil doslovno izražava dinamiku, otvorenost i neograničenu neovisnost duše i svega što ona predstavlja. U svojim pjevanjima kroz "Pjesmu o Samom Sebi" on se koristi kružnom tehnikom najzad se vraćajući sebi nakon izražavanja i slavljenja svoje jedinstvenosti, svjesnosti, mudrosti i veličanja individualnosti, ali i univerzalne jednakosti. "Pjesma o Samom Sebi" počinje slikom gdje pjesnik promatra vlat trave da bi nakon više od tisuću i tristo stihova došao natrag na isti motiv, prateći istu ideju prepoznavanja univerzalnosti.

*Zavještam sebe smeću da bih porastao iz trave koju ljubim,
ako me opet trebate, pogledajte pod potplate svojih čizama.*

Whitman zaključuje kako život nastaje iz života i da ne može roditi onaj koji je bez roditelja niti biti majka onaj tko je bez majke. Misterij života i postanka je lajtmotiv svih njegovih pjesama i pristupa mu na mnogo načina, posvećujući mu mnogo stihova pa tako i cijelo sedmo pjevanje "Pjesme o samom sebi"

Je li neko smatrao da je sretno roditi se?

*Žurno obavješćujem njega ili nju da je isto tako sretno umrijeti,
i ja to vidim.*

*Prelazim preko smrti, umirućim i preko poroda s tek opranim dojenčecom,
i nisam sadržan između mogega šešira i čizama,
i ispitujem mnogostruke predmete, ni dva nisu ista, a svaki je dobar;
zemlja dobra i zvijezde dobre, a dobro i sve, što k njima spada.*

Nisam zemlja ni dodatak zemlji, ja sam drug i sudrug ljudi, svi su besmrtni i nedokučivi kao i Ja(oni ne znaju, kako besmrtni ali ja znam).

*Svaka vrst postoji za se i pripada sebi; za me moja: muško i žensko,
za me oni koji su bili dječarci i žene,
za me čovjek koji ima ponosa i osjeća kako boli biti odbijen,
za me vjerenice i usidjelice, za me majke i majke majki,
za me usne koje su se smiješile, oči koje su suze ronile,*

*za me djeca i porodici djece.Svuci se!
U mojim očima niste krivi ni ishlapjeli ni otrcani,
ja vidim kroz crno sukno i pamučninu, bilo vam pravo ili ne,
i ja zavirkujem izdržljiv, radoznao, neumoran i ne dam se otjerati.*

Ovdje vidimo kako temi života i smrtnosti pjesnik pokušava pristupiti u mnogo ozbiljnijem tonu koji ipak nije turoban; on želi uroniti u misterij života sa svih strana i skupa sa čitateljem promisliti o svim aspektima bitka i postojanja. U ovim stihovima pronalazimo i lik Boga ili Tvorca kojeg Whitman također obilato koristi ponekad ga poistovjećujući sa sobom, a drugdje ga koristeći kao potpuni kontrast.

Značajno je i skrenuti pozornost na jedinu Whitmanovu metrički skladnu i rimovanu pjesmu pisanu u stihovima jednake duljine, a sve to je u potpunom kontrastu s uobičajenim stvaralaštvom "oca slobodnog stiha". Radi se o izuzetno popularnoj i poznatoj pjesmi "O kapetane! Moj kapetane!" Ovom pjesmom Whitman pokazuje snagu i raznovrsnost svog talenta, dokazujući kako je ipak više od pjesnika-pripovjedača te da se, ako poželi, fantastično snalazi i u poetskim oblicima poznatijim i prirodnijim njegovim suvremenici. Podijeljena u tri strofe koje se sastoje od osam stihova, slijedi shemu rimovanja AABBCDED i svaku strofu završava stihom "mrtav i ledan", naglašavajući konačnost i tugu zbog Lincolнове smrti. Ritam pjesme je prilagodio ritmu bubnjeva i vojničkog marša što je dodalo još veću težinu i uvjerljivost elegičnom tonu.

Nastala nedugo nakon atentata na predsjednika Abrahama Lincolna, ova pjesma je u prvom redu napisana kao trajni memento na njegov život i djelo. Motiv kapetana predstavlja ubijenog predsjednika, brod je metafora Građanskog rata, a nagrada označava ujedinjenje država Sjevera i Juga. Napisana u vremenu brojnih previranja i nesigurnosti, ton pjesme idealno dočarava zbunjenost koja je vladala Amerikom nakon netom završenog rata. Iako se Whitmanove pjesme uglavnom baziraju na promišljanjima i unutarnjim previranjima pojedinca, ovdje se stavlja u položaj nasuprot ostatku svijeta, balansirajući s osjećajima tuge zbog Lincolнове smrti i olakšanja što je rat završio. Vješto prepoznaje zbunjenost i nezadovoljstvo dobrog dijela svojih sunarodnjaka ishodom rata, ali osobno se odlučuje za sreću što je završilo bezumno nasilje kojemu on nikako nije bio pobornik, smatrajući kako je rat imao preveliku cijenu uništivši živote mnogih.

Osim ove dvije najpoznatije i sada već kultne pjesme, od ostalih iz njegove besmrtna zbirke valja izdvojiti i prepoznatljive "Gorda muziko oluje", "Manhattan", "Spavači" i brojne druge koje su odavno našle svoju publiku i postale temama brojnih analiza, živeći samostalno i izvan ove zbirke. Posebno se raspravljalo o Whitmanovom seksualnom opredjeljenju zbog prikaza opscenosti kojima njegove pjesme obiluju, ali također vrijedi izdvojiti i domoljubne elemente koji ipak prevladavaju zbirkom. Whitman, osim što opisuje brojne američke krajolike često piše pjesme inspirirane osobama iz američke povijesti ("Sjećanja na predsjednika Lincolna"). U globalu, možemo reći kako su njegove pjesme refleksivne i lirskog karaktera, ako izuzmemo njegov pokušaj pisanja grandioznog američkog epa.

Pjesma "Adamova djeca" koja je objavljena u sklopu zbirke "Vlati trave" tek povodom njenog trećeg izdanja je ustvari dio Whitmanovog pjesništva koji izaziva najviše polemike. Poigravajući se s motivom božanskog u čovjeku on se ismijava sa svim prikazima svetosti i božanskog koji su arhetipski ukorijenjeni u ljudskom umu, tjerajući čitatelje da preispitaju svoja mišljenja i uvjerenja i, ako je potrebno, nadgrade ih novim idejama, primjerenijim vremenu u kojem žive. Whitman je svjestan svog specifičnog vjerski orijentiranog humora i izrazito je na njega ponosan. Uvodi i brojne nove ideje kao i proširivanje demokracije i načela jednakosti na suprotni spol, što je u devetnaestom stoljeću bilo skandalozno.

Posebno do izražaja ta ideja dolazi u stihovima jedne od upečatljivijih pjesama, "Ja pjevam tijelo električno":

*Ljubav za tijelo čovjeka ili žene
jeste neproračunjiva i samo je tijelo neproračunljivo,
muško je savršeno i žensko je savršeno.*

Stavljajući žensko savršenstvo uz bok muškom on izaziva sablazan dirajući u društveni poredak po kojem je muškarac glava kućanstva i po svemu iznad žene, a daljnjim opisima tjelesnih sjedinjenja i muškog tijela biva odbačen od društva i prozivan homoseksualcem iako o takvom ponašanju ni danas nemamo dokaza.

Nestrukturirani stil Whitmanove zbirke "Vlati trave" nagoviješta i njenu sudbinu jer autor smatra da baš kao i vlati trave i njegova poezija treba sama naći svoj put, bez njegovog daljnjeg rada na promociji ili formiranju mišljenja čitatelja i kritike. Upravo u tome i leži ljepota jer autor pušta svakog čitatelja pojedinačno da pronađe svoje zaključke, a on je pomogao samo utoliko što je svoje misli uobličio u pjesme bez forme i stila, ali fantastično skladne i snažne u svojoj nezgrapnosti i duljini, provokativne i smjele u svojim opisima.

Pjesnik nas uporno tjera da propitamo svoja uvjerenja koja nosimo u sebi kao i njihovo porijeklo-jesmo li ih stekli odgojem ili vlastitim promišljanjem i iskustvom? Zbog čega trebamo još jednom promisliti o životu i njegovom smislu? Što imamo zajedničko s ostalim pripadnicima ljudskog roda? Jesmo li doista besmrtni? Pitanja je bezbroj, ali nasreću Whitman nudi i odgovore i utjehu, ako je čitatelj dovoljno naoružan strpljenjem i intelektom u svojoj potrazi za njima.

Iako lišene strukture i krute forme Whitmanove duge pjesme se čitaju sporo i traže punu koncentraciju i duboko razmišljanje, svojevršno uranjanje u neku vrstu meditacije i kontemplacije. Usprkos jednostavnosti jezika i izričaja poruke u njima su snažne i zahtijevaju svjesni napor da ih se primi i odgonetne u dubokoj tišini vlastitog uma i duše. Slike prirode kod Whitmana su toliko jake da se čitatelj osjeća prenesenim u velika američka prostranstva žarkih boja, intenzivnih mirisa, beskrajnog neba, gdje se nada iza svakog ugla sresti opasnog grizlija ili ponekog zaboravljenog pripadnika indijanskog plemena.

Whitman je uspješno izjednačio filozofiju i religiju s poezijom i pokazujući širinu vlastite naobrazbe i raznih duhovnih i profanih utjecaja podsjeća i čovjeka današnjice da odbaci okove naučenog ponašanja i prihvati načelo veličine, univerzalnosti i demokracije koju u svojim pjesmama prezentira, hrabro nudeći i dio sebe i svog osobnog svjedočanstva. Whitmana s punim pravom možemo nazvati i ocem slobode mišljenja i podsjetnikom na sve ideale koje čovjek ima, ali i na činjenicu da smo svi, iako mentalno izgrađeni s različitim uvjerenjima, još uvijek sazdani od iste svemirske tvari od koje nastaju duše i snovi. Snovi o slobodi, ljepoti, veličini, nesputanoj ljubavi, miru, jednakosti i suživotu s prirodom su nam još uvijek svima isti.

Walt Whitman - Pjesma o Samom Sebi

Definitivno najpoznatiji američki autor poezije, otac slobodnog stiha Walt Whitman, poznat i pod nadimkom "Sijedi pjesnik" ni danas, skoro dva stoljeća od vremena kada je stvarao, ne gubi na svježini i originalnosti pjesama, pjesničkih motiva i poruka. Poznat kao začetnik novog smjera poetskog

djelovanja, u svojim djelima povezuje realizam s transcendentalizmom, zahtijevajući od čitatelja duboku koncentraciju, kontemplaciju i promišljanje svakog napisanog stiha.

Iako naizgled bez forme, forma njegovih pjesama je čista sloboda, a stil jednostavnost običnog govora. Često od kritike ismijan kao pretenciozan, mnogi su podcijenili dubinu njegovih pjesama, upravo zbog jednostavnosti kojom su napisane. Rođen i odgojen u kvekerskoj obitelji, kao treće od devetero djece, u svoje pjesme uvodi mnogo vjerskih motiva, preuzetih iz katoličke crkve, ali i iz istočnjačke filozofije zen-budizma.

Obuzet dubokim promišljanjima svijeta i pojava oko sebe, sve materijalno smatra manifestacijom svetoga, uvodeći polako ideju o univerzalnom Tvorcu i univerzalnom materijalu od kojega je sve stvoreno. Uz duhovne aspekte, često koristi motive iz prirode, promatrajući uvijek sebe kao njen neodvojivi dio, pjevajući stihove epskih razmjera o prirodnim ljepotama Amerike. Whitmanova ideja bila je da spjeva prvi američki ep, grandiozno djelo u kojem će pokušati pomiriti različita politička opredjeljenja svojih sunarodnjaka. Glavnina njegovog stvaralaštva odvija se upravo za vrijeme i nakon Građanskog rata, koji je njega kao pacifista duboko pogodio. Tada se ideja o demokratskoj Americi i zajedništvu njenih država tek počela rađati.

Whitman je po osobnom uvjerenju bio pacifist, čovjek po mnogočemu ispred svoga vremena koji se podjednako zalagao za sve moderne ideje koje danas obilježavaju jednog suvremenog, kulturnog čovjeka. To su jednakost spolova, pravo na drugačiju spolnu orijentaciju, ukidanje svih oblika ropstva, oslobađanje od okova jednosmjernog tumačenja religije, povratak prirodi te borba za njeno očuvanje. Nije stoga čudno što su njegove pjesme i dan danas rado čitane i aktualne, kao ni to da su ih u drugoj polovici dvadesetog stoljeća kao argumente i inspiraciju koristili mnogi pripadnici raznih pokreta za povećanje osobnih ljudskih sloboda te u borbi protiv raznih vrsta represije.

Tako se često Whitman spominje kao uzor bitnicima, hipijima i feministkinjama koji su razvijali svoje umjetničke sklonosti koristeći njegovo stvaralaštvo kao temelje, posebno se referirajući na kultnu zbirku pjesama "Vlati trave". Whitman je zbirku odlučio izdati vlastitim sredstvima u manjoj nakladi i odmah je izazivao oprečne reakcije. Iako mu je R.W. Emerson izručio same pohvale, oduševljen njegovom poezijom, zbirka ubrzo nailazi na kritike i brojne prigovore zbog mnoštva motiva opscenosti, razvratnosti i seksualnosti. Pojedinci su čak otišli toliko daleko da je knjiga proglašavana bezvrijednim smećem, a Whitman pretencioznim pripovjedačem, ali nakon brojnih razmirica s izdavačem, ipak izlazi i drugo izdanje zbirke, nadopunjeno sa još dvadeset pjesama.

Iako će nekolicina možda sumnjati u njegovu ulogu kao jednog od najutjecajnijih književnika američke književnosti, bez imalo ustručavanja Whitman može ponijeti titulu najpoznatijeg i najutjecajnijeg američkog, a možda čak i svjetskog pjesnika. Otac slobodnog stiha često je optuživan za nedostatak forme i stila, zbog nekonvencionalnih poetskih struktura kojima se služi u svom izražavanju. Ali svojim nekonvencionalnim načinom pisanja i izostankom strukture, on naglašava svoje demokratske ideale koje tako rado vežemo uz pojam Amerike i američkog načina života. U nedostatku te jasno definirane forme, njegova remek-djela izgledaju manjkava i lišena stila, jasno odskačući od poetskih normi svojih suvremenika, kao što su, primjerice, pjesnici Longfellow i Whittier, također izrazito istaknute pjesničke figure druge polovine devetnaestog stoljeća.

Kada govorimo o Whitmanovom nedostatku stila ustvari mislimo na njegovo odstupanje od zadanih pjesničkih normi. Stil je, međutim, nešto u potpunosti osobno i nekonvencionalno, a Whitman se usudio izaći iz šablone poetskog izražavanja, odbacujući pjesničke alate kao što su rima i ritam. Narušavajući

pravila, on razvija cijeli novi smjer umjetničkog djelovanja, naglašavajući veličinu i značaj svog stvaralaštva, a upravo ta devijacija od zadanog postaje glavna odrednica Whitmanovog pjesničkog izraza, pretvarajući nedostatak stila u – njegov stil, individualan, trajno prepoznatljiv i nezamjenjiv.

Whitmanov pristup poeziji zapravo je odraz njegovih misli. Njegove misli teku divlje i slobodno, u dugačkim rečenicama sastavljenima od niza asocijacija koje izgledaju poput beskrajnih litanija o ljudima i mjestima, dok kao pjesnik pokušava ukrotiti svoju struju svijesti. Upravo zbog duljine tih rečenica, čitatelj stječe dojam grandioznosti, veličine i slobode, a sve te osjećaje koje Whitmanova lirika u nama budi možemo svesti pod zajednički naziv – američki osjećaj demokracije. Uvjerenje kako Whitmanu nedostaje stila ustvari implicira kako američkom društvu u cjelini nedostaje stila, a to je upravo jedna tvrdnja protiv koje se Whitman kroz svoje stvaralaštvo borio, kao i mnogi drugi američki književnici tog perioda, primjerice Emerson.

Whitmanovo gledanje na događaje i stvari oko sebe kao na nedjeljive cjeline i protivljenje slamanju tih cjelina možemo povezati i s idejom ujedinjenja, koja je bila izrazito prisutna u to vrijeme u Americi. Možda je Whitmanova težnja ka ujedinjenju stvari i jedan od glavnih razloga zašto ga je Građanski rat izrazito teško pogađao, doživljavao je ratne događaje na dubokoj osobnoj razini, često protestirajući protiv nemilih događaja koristeći svoje pjesme kao pogodan medij.

Pjesma o Samom Sebi - Whitmanov rad možemo promatrati i kao glazbeno djelo koje ima svoj početak i kraj, ali se sastoji od mnoštva različitih tema i njihovih varijacija. Najbolji primjer za to je “Pjesma o Samom Sebi” u kojem, kada očekujemo logičan nastavak nekoga stiha, pjesnik prekida svoj misaoni tok na neočekivani način. Razloge za takve nagle promjene možemo naći u Whitmanovoj potrazi za nepoznatim. Kako bi dosegao cilj svoje potrage često izmjenjuje u svom izražavanju različite pristupe, naizmjenice pokušavajući doći do spoznaje koristeći različite metode. Čini se kao da se upravo poigrava sjemenjem trave koje baca na zemlju, a travi koja raste iz sjemena dozvoljava da nekontrolirano buja u kojem god smjeru želi. Ponekad će formirati busene, pravilne obrasce, puteljke ili zelene livade, a katkada će svenuti zapetljana i suha ili će prekriti nekada dobro znane putove vodeći ih u zaborav.

Prvih nekoliko stihova **Pjesme o Samom Sebi** već definiraju esenciju njegovog stilskog izričaja koji je pojednostavljen i izrazito osobnog tona. Namjerno u pjesme utkiva dio sebe, što je izuzetno dobro vidljivo u prva četiri stiha ove pjesme.

*Ja svetkujem samoga sebe i pjevam samoga sebe,
a što ja sebi dopuštam, morate i vi sebi dopustiti,
jer svaki atom koji pripada meni, pripada također i tebi.
Ja plandujem i pozivam svoju dušu u goste.*

Ovi stihovi pružaju dokaz da pjesnik pokušava uspostaviti čvrstu vezu sa svojim čitateljima, dozvoljavajući svom djelu da postane ne samo prikaz njega, nego svakoga i svega. Ta je ideja posebno naglašena u trećem stihu gdje konstatira kako je sve njegovo ustvari naše. Ova ideja o jednostavnosti i intimnom pristupu se dalje kroz djelo još pojačava, a da misli ozbiljno dokazuje i činjenica da Whitman svoju knjigu objavljuje bez potpisa. Zbirka “Vlati trave” je objavljena sa Whitmanovom fotografijom na naslovnici: on pozira u nonšalantnoj pozi odjeven u običnu majicu. Tek kasnije kroz čitanje pjesama saznajemo njegovo ime, a sebe opisuje najviše kao Amerikanca, sliku i priliku demokracije i ljudsko biće uzvišeno u svojoj neprikosnovenoj snazi i slobodi.

Njegova težnja da postane univerzalnim je stalni motiv, a posebno je vidljiv upravo u trećem stihu "Pjesme o Samom Sebi". Dok govori kako svaki atom koji mu pripada također pripada i čitatelju, on ukazuje na svoje gledište na svijet iz jedne dublje, produhovljenije perspektive odakle jasno uviđa kako smo svi izgrađeni od istog univerzalnog materijala, istog tkanja svemira.

Whitmanov stil nekontroliranih nizova asocijacija i misli je ustvari odraz njegove želje da učini svoj rad univerzalnim, a upravo zbog te težnje pokušava u svoja pisanja uklopiti sve i svašta, obrađujući mnogo tema koristeći se raznovrsnim, naizgled nespojivim motivima.

Očigledno ne pripadajući ni u jedan dotad poznati okvir poetskog stvaranja kojeg su postavili njegovi prethodnici, Whitmanov rad uspostavlja svoj vlastiti stil. Upravo ta nemogućnost jasnog određivanja čini njegov način izražavanja idealnim medijem za promatranje i obrađivanje pitanja duše i njenih djelovanja. Whitman o duši u svojim pjesmama nije samo pripovijedao, već nudi i dokaze o njenom neupitnom postojanju i djelovanju, smatrajući svoje pisanje samo njenom fizičkom manifestacijom i logičkim produžetkom. Njegov stil doslovno izražava dinamiku, otvorenost i neograničenu neovisnost duše i svega što ona predstavlja. U svojim pjevanjima kroz "Pjesmu o Samom Sebi" on se koristi kružnom tehnikom najzad se vraćajući sebi nakon izražavanja i slavljenja svoje jedinstvenosti, svjesnosti, mudrosti i veličanja individualnosti, ali i univerzalne jednakosti. "Pjesma o Samom Sebi" počinje slikom gdje pjesnik promatra vlat trave da bi nakon više od tisuću i tristo stihova došao natrag na isti motiv, prateći istu ideju prepoznavanja univerzalnosti.

*Zavještam sebe smeću da bih porastao iz trave koju ljubim,
ako me opet trebate, pogledajte pod potplate svojih čizama.*

Whitman zaključuje kako život nastaje iz života i da ne može roditi onaj koji je bez roditelja niti biti majka onaj tko je bez majke. Misterij života i postanka je lajtmotiv svih njegovih pjesama i pristupa mu na mnogo načina, posvećujući mu mnogo stihova pa tako i cijelo sedmo pjevanje "Pjesme o samom sebi"

Je li neko smatrao da je sretno roditi se?

*Žurno obavješćujem njega ili nju da je isto tako sretno umrijeti,
i ja to vidim.*

*Prelazim preko smrti, umirućim i preko poroda s tek opranim dojenčecom,
i nisam sadržan između mogega šešira i čizama,
i ispitujem mnogostruke predmete, ni dva nisu ista, a svaki je dobar;
zemlja dobra i zvijezde dobre, a dobro i sve, što k njima spada.*

Nisam zemlja ni dodatak zemlji, ja sam drug i sudrug ljudi, svi su besmrtni i nedokučivi kao i Ja (oni ne znaju, kako besmrtni ali ja znam).

*Svaka vrst postoji za se i pripada sebi; za me moja: muško i žensko,
za me oni koji su bili dječarci i žene,
za me čovjek koji ima ponosa i osjeća kako boli biti odbijen,
za me vjerenice i usidjelice, za me majke i majke majki,
za me usne koje su se smiješile, oči koje su suze ronile,
za me djeca i porodici djece. Svuci se!*

*U mojim očima niste krivi ni ishlapjeli ni otrcani,
ja vidim kroz crno sukno i pamučninu, bilo vam pravo ili ne,
i ja zavirkujem izdržljiv, radoznao, neumoran i ne dam se otjerati.*

Ovdje vidimo kako temi života i smrtnosti pjesnik pokušava pristupiti u mnogo ozbiljnijem tonu koji ipak nije turoban; on želi uroniti u misterij života sa svih strana i skupa sa čitateljem promisliti o svim aspektima bitka i postojanja. U ovim stihovima pronalazimo i lik Boga ili Tvorca kojeg Whitman također obilato koristi ponekad ga poistovjećujući sa sobom, a drugdje ga koristeći kao potpuni kontrast.

Walt Whitman - Pjesma o meni

*Ja svetkujem samoga sebe i pjevam samoga sebe,
a što ja sebi dopuštam, morate i vi sebi dopustiti,
jer svaki atom koji pripada meni, pripada također i tebi.
Ja plandujem i pozivam svoju dušu u goste.
Ja ležim i lagodno tračim vrijeme promatrajući vlat ljetne trave.
Moj jezik, svaki atom moje krvi, stvoren je od ovoga
tla, ovoga zraka,
rođen sam ovdje od roditelja rođenih ovdje od
roditelja
isto tako, a i njihovi roditelji isto tako;
ja sada, u mladosti od trideset i sedam godina, u
potpunome zdravlju počinjem u nadi, da neću
prestati do smrti.
Vjeroispovjesti i škole još neodlučne povuku se učas,
ocijenjene na svoju pravu cijenu, al se nikada ne zaboravljaju.
Primam u goste i dobro i zlo; ja dopuštam da govori uz
ma kakvu pogibelj priroda bez smetnje s
izvornom, iskonskom energijom.*

Walt Whitman - Pjesma o meni II

*Rekao sam da duša nije ništa drugo nego tijelo
i rekao sam da tijelo nije ništa drugo nego duša,
i da ništa, pa ni bog, nije za čovjeka veće nego on sam
i tko god hoda osminu milje bez sućuti
ide za vlastitim sprovodom odjeven u mrtvački plašt,
a ja ili ti možemo bez desetice u džepu kupiti ljepotu svijeta
ili pogledati svojim okom ili pokazati da bob u mahuni*

*smućuje učenost svih vremena,
a nema namještenja ili poziva, a da mladić, koji ga prihvati,
ne bi mogao postati junak,
te nema predmeta tako mekana, a da ne bi postao
glavnina svemirskog kotača,
i ja kazem svakom čovjeku ili ženi: neka vasa duša stoji
hladna i spokojna pred milijun svemira.*

*I ja kažem čovječanstvu: ne budi radoznalo o bogu,
jer ja, koji sam radoznao za sve, nisam radoznao o bogu,
/nikakav izbor blistavih izraza ne može ispričati
kako sam miran u pogledu boga i smrti /.*

*Ja čujem i opažam boga u svakom predmetu,
ali boga ni najmanje ne razumijem,
niti razumijem tko može biti čudesniji nego ja sam.
Zasto bih želio da vidim boga bolje nego danas?
Nešto od boga vidim svaki sat od dvadeset četiri sata,
a u satu svakog trenutka,
u licima ljudi i žena vidim boga, i u vlastitom licu
u ogledalu,
nalazim pisma od boga bačena na ulicu, a svako
potpisano božjim imenom,
a ja ih ostavljam da tu leže, jer ja znam
kamo god da odem,
druga će točno nadolaziti za vijeke vjekova.*

Walt Whitman jedan je od najpoznatijih američkih pjesnika. Bio je veliki humanist i pacifist koji se svojom poezijom zalagao za sve vrijednosti današnjeg modernog društva - prava žena, slobodu govora, jednakost i slobode svih ljudi te ostalih ideala koje vežemo uz pojam američke demokracije i slobode.

Whitman je rođen 1819. godine na Long Islandu. Bio je drugo od devetero djece. Obitelj mu je bila relativno siromašna, a zbog raznih dugova morali su se često seliti. Zato je Whitman često o svom djetinjstvu govorio kao o nesretnom. Već s jedanaest godina, Whitman je prekinuo formalno obrazovanje. Morao je raditi kako bi pridonosio u obitelji. Najprije je bio pomoćnik u uredu dvaju odvjetnika, a ona ispomoć kod izdavača jednog tjednika. Tako je Whitman naučio sve o tiskanju novina. Radio je kod nekoliko tiskara i izdavača sve dok nije dobio posao u knjižnici. Tada se Whitman uključio i u kulturni život grada, dolazeći u kazališta i na debate. S vremenom je počeo objavljivati svoju najraniju poeziju.

Sa 16 godina preselio se u New York i tamo radeći u tiskarama. Ali tada mu je sve teže bilo pronaći posao zbog ekonomske krize. Zato se 1836. vratio obitelji na Long Island, gdje je počeo raditi kao učitelj. Nije bio zadovoljan tim poslom, pa se vratio u državu New York i tamo pokrenuo vlastite novine Long Islander. Ubrzo je prodao tu publikaciju i opet počeo raditi po tiskarama i kao učitelj u nekoliko gradova.

Usput je pisao fikciju i poeziju. U poeziji je eksperimentirao s raznim stilovima pisanja. '50-ih godina 19. stoljeća, počeo je pisati poeziju koja će se kasnije naći u njegovoj najpoznatijoj zbirci "Vlati trave". Tu zbirku će tijekom života stalno prepravljati i nadopunjavati, sve do smrti. Prvo izdanje ove zbirke platio je sam Whitman, a tiskao ih je u pauzama na poslu. Tom zbirkom izazvao je jednako hvalospjeve i pokude, ali djelo je svejedno ostalo jedno od najpoznatijih zbirki pjesama američke književnosti.

Ostala djela su mu roman **Franklin Evans**, izdan 1842 godine, zbirka poezije **Drum-Tamps** i zbornik filozofskih radova **Demokratski pogledi**.

Whitman je umro 1892. godine.